

Miðvikan

Til áminningar um Jákup Klein: Hugleiðingar frá slupptíðini

Tann 94 ára gamli Johan Hansen úr Kollafirði hevur verið trúboðari meginpartin av lívinum. Men sum ungur var hann til skips saman við Jákupi Klein í Vági. Johan hevur skrivað hugleiðingar um teirra skipstíð saman

Upp undir jól tann 12. desember hoyrði eg lýst í kringvarpinum, at Jákup Klein í Vági, ættaður úr Vestmanna, var deyður 95 ára gamal. Við hesi lýsing komu nógv minni fram fyri meg.

Tái eg nú fari at royna at seta nakað á blað, so er tað ikki einans um Jákup, men eisini um slupptíðina og lívið umborð, sum var so ólíkt tí hjá fiskimonnum nú á døgum.

Jákup hevði sín uppvøkstur á Heygum í Vestmanna. Foreldur hansara vóru Elsa og Edmund Klein. Pápin var ein vælkendur skipari, sum frá 1923 til 1935 førði vestmannasluppina Milly VN 215, sum hann keypti í Íslandi í 1923. Tá ið hann kom til Føroyar við henni gjørdist slíkt ódnarveður, at tað tók teimum 18 samdøgur av Reykjavík til Vestmanna.

Tað gekk Edmundi væl at fáa fisk. Pápi mín, Petur Mohr Hansen, vanligi nevndur Petur á Garði, sigldi við Edmundi tey flestu árin, hann førði skip. Teir vóru vinir, og teirra vinskapur vardi lívið út.

Vit vóru triggir brøður, sum vuku upp á Garði. Allir byrjaðu vit okkara sigling við Milly. Har byrjaði Jákup eisini sítt sjólv, og vit vóru saman tey seinastu árin, Edmund førði Milly. Vit ikki einans sigldu saman men gjørdust eisini vinir.

Og nú er Jákup farin. Eg eri nú tann einasti eftir av manningini við minnum. Tey álvarsomu, tá ið vandin var hóttandi. Tá ið tað gekk væl, og so tey meira stuttligu. Tey hava sín stóra týðning.

Lívið umborð á ein slupp

Men latið okkum hugsa okkum um-støðurnar umborð á eini slupp. Hon var ein lítill flótandi eind á víðum havi, har umleið 20 mans skuldu liva saman. Henda lítla eindin var teirra arbeiðspláss. Her var ein eisini innistongdur í frítíðini. Hugsa vit so um lugarið var tað felagsrúm fyri alla manningina. Her var maturin tilgjørdur og etin. Umleið 14 mans skuldu sova í lugarinum. Har skuldu teir eisini vera á frívaktini, og ikki vóru allir líka lágmæltir. Her vóru eisini teir, sum vóru tyngdir av heimlongsli ella av aðrari orsök vóru í ringum hýri. Ein orsök kundi vera, at tað hevði gingist illa við snørinum. Hetta

Hetta var lívið umborð á eini slupp. Menn standa við snørið

merkti í sjálvdrátti inntøku har eftir. So kundu vera aðrir, sum sótu har í góðum hýri.

Í lugarinum fór fram nógv kjak um ymiskt. Her vóru góðar um-støður fyri ósemjum, sum eisini kundu taka seg upp av og á. Men ótrúliga sjáldan.

Her høvdu vit bert tann stutt-leika, sum vit sjálvir kundu fáa burtur úr einum og øðrum. Júst hetta hevði stóra interessu fyri Jákup. Ofta kom hann og segði: “Kunnu vit ikki fáa nakað burtur úr hesum?” So var farið í holt við tað. Vit høvdu gjørt tær royndir, at ein góður látur er sunnur og hevði eina góða ávirkan.

Hvat kundu vit so fáa nakran stutt-leika burtur úr? Lat meg taka tvey dømi fram. Vit høvdu ein dugnaligan kokk. Hann bakaði

breyð til okkum. Tað var ikki hvørjari slupp givið at hava ein slíkan kokk. Vanliga fingi menn bert keks. Samstundis var hann eitt sindur sjáldsamur. Hann nevndi ongantið seg sjálvan í fyrsta persón, eg ella meg, men altíð við navninum Mouris. Honum dæmdi væl at fáa onkran stutt-leika burtur úr. Hann legði einki í, um tað varð gjørdur eitt sindur av látri burtur úr honum sjálvum.

Valdi móttikin við »fullum musikki«

Nú var tað so, at vit seint á sumri fóru inn á Finna-fjørðin við Langanes. Har búði bóndin Valdi. Tað gretti ikki, at so skjótt vit vóru har, so legði Valdi frá landi og kom umborð at bidda, og tað var bæði eitt og annað. Tað var altíð kokkin,

hann fyrst legði á.

Eina ferð vit vóru á veg inn á Finna-fjørðin, læt tað í Mourisi: “Kunnu vit ikki gera nakað fyri at styggja Valda burtur?” Jú, okkurt mátti kunna lata seg gera. Vit funnu so uppá at taka ímóti Valda við eini konsert. Musikk-tólini skuldi vera alt tað, ið kundi larma, sum grýtur, lok, fót, borðiskar, knívar o.s.fr.

So søgdu vit við kokkin, at hann skuldi vera dirigentur. Tað var í lagi, segði hann. “Eg gleði meg til starvið”. Síðan komu vit inn á Finna-fjørð. Heldur ikki nú sló tað feil. Valdi kom við tað sama umborð til okkara. So var orkestrið uppá pláss og Mouris stóð klárur at dirigera. So skjótt við sóu beinini á Valda í leyttaranum, gav Mouris tekin til, at nú skuldi spælast. Hann veipaði aftur og fram, upp og niður við dirigentstokkinum, og vit “musikkarar” sótu og bardu okkara “musikk-tól”. Tað var eitt øgiligt larmiterils.

Valdi royndi at fáa kokkin á tal, men hann passaði bara sítt arbeiði sum dirigentur. Í øðini fór Valdi upp úr lugarinum. Tað varð hugt eftir, hvar hann fór, jú aftur til skiparan. Tað vardi ikki leingi, so kom hann aftur við skiparanum. Mouris aftur at dirigera, og tað við lít. Orkestrið gjørdi aftur sítt besta. Tá ið skiparin sá hetta sjáldsama orkestrið, har Mouris stóð framman fyri og veittraði við træpinninum, var hann við at smella í dúrkið av berum látri. Tann dagin fekk Valdi lítið burtur úr sínum biddari men nógvan látur. Seinni var farið í land at keypa seyð frá Valda. Tað var forkunnugt hjá okkum at fáa lambskjót.

»Ikki ein kjaftur skal smakka Mourisa súltutoy uttan skiparin«

Árið eftir komu vit aftur inn á Finna-fjørðin. Heldur ikki hesa ferð gretti tað. Valdi legði frá landi, so skjótt vit vóru í nánd. Valdi hevði hesa ferð ein pjøka við. Í honum vóru rabarbur, sum var ein gáva til kokkin.

Lagið á kokkinum var ikki gott henda dagin. Vit høvdu óivað gjørt eitt ella annað, sum ikki var honum til vildar. Tá ið vit so søgdu, at vit gleddu okkum til at fáa rabarbusúltutoy, svaraði hann stutt og hvast: “Ikki ein kjaftur skal smakka

Jákup Klein gjørdist 95 ára gamal. Hann giftist til Vágs við Marthu

Mourisa súltutoy uttan skiparin.” Kokkurin var so farin í holt við rabarburnar. Hann skar tær í smá petti. So í eina lítla jarngrýtu við teimum saman við eini rúgvu av sukri. So var sett útá. Vit fylgdu væl við, hvussu gekk, meðan vit endurtóku, hvussu vit gleddu okkum til at fáa súltutoy, samstundis sum hann endurtók sítt, at ikki ein kjaftur skuldi smakka Mourisa súltutoy uttan skiparin.

Av og á rørdi hann í grýtuna, har alt gekk sum tað skuldi, sukrið bránaði og rabarburnar blotnaðu. Men so fór at ganga trekari og trekari at røra, grýtan for at mala, og at enda stóð tann lítla sleivin fóst. Mouris tók ta lítlu jarngrýtuna av og setti hana til vik. So hvarv hann.

Vit høvdu tá skaffað. So var farið at kanna, hvussu til stóð við súltutoy-num. Alt var brent fast. Tann lítla jarngrýtan og tað, ið vera skuldi súltutoy, bleiv líkasam ein heild. Har var einki at gera.

Men hvat so? Jú, her mátti okkurt stuttligt fáast burtur úr. Vit fóru undir at kóka kaffi og fáa sett á borðið, men bert til ein persón. So var farið aftur eftir skiparanum. Men fyrst var farið í maskinrúmið eftir meitil og hamara, sum varð lagt við grýtuna.

Skiparin var farin í koyggjuna men lat seg í aftur og kom fram í lugarið. Tað vildi vera so forkunnugt at fáa súltutoy. “Ja, men hví er sett á borðið til bert ein persón,” spurdi skiparin. “Skiparin veit, at hann er tann einasti, ið skal smakka Mourisa súltutoy”, søgdu vit og lögdu afturat, at vit mugu bara sita og munga. “Hvar er súltutoyið?”, spurdi hann. “Í hasi lítlu grýtuni.” Hann fór so at fáa sær og koyrði eina skeið niður í grýtuna. Men tað stoytti sum móti jarni. “Hvat er hetta fyri nakað”, kom tað frá honum. “Hetta er Mourisa súltutoy,